

Därför går inte jag till skolan

Tre elever på Riksgymnasiet för döva och hörselskadade berättar om skolk

Maria Norberg, DHB
Elinor Brunnberg, Örebro Universitet

Därför går jag inte till skolan

DÄRFÖR GÅR INTE JAG TILL SKOLAN

Tre elever på Riksgymnasiet för döva och hörselskadade berättar om skolk

---

MARIA NORBERG & ELINOR BRUNNBERG

Riksförbundet för döva, hörselskadade och språkstörda barn,
Sveriges Dövas Riksförbund och Örebro universitet

I samverkan med:

Sveriges Dövas Ungdomsförbund

Hörselskadades Riksförbund

Unga Hörselskadade

Gymnasieförvaltningen, RGD/RGH, Örebro kommun

Medfinansiärer:

Allmänna Arvsfonden

Forskningsrådet för arbetsliv och socialvetenskap

© Maria Norberg & Elinor Brunnberg

Titel:

Därför går inte jag till skolan

Tre elever på Riksgymnasiet för döva och hörselskadade berättar om skolk

Utgivare:

Riksförbundet för döva, hörselskadade och språkstörda barn

www.dhb.se

Sveriges Dövas Riksförbund

www.sdrf.se/sdr/

Örebro universitet 2008

www.oru.se

Tryck:

Intellecta DocuSys, Västra Frölunda 10/2008

ISBN:978-91-7668-608-9

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

Sammanfattning	7
Förkortningar som används i rapporten	7
Bakgrund till studien	9
Elevers berättelser	9
Vuxnas berättelser	9
Syfte och metod	11
De intervjuade ungdomarnas bakgrund	13
Frånvaro	15
Definition av frånvaro.....	15
Statistik.....	15
Rapportering vid frånvaro	15
Elevvårdskonferens	15
Utåtagerande beteende.....	16
Varför hoppade du av?	16
Skolk, kriminalitet och missbruk.....	16
Resultat	19
Tiden före gymnasiet	19
Skolk.....	19
Vuxenkontakt	20
Sömnen och orken	21
Arbete.....	22
Fritid.....	22
Sammanfattande diskussion	25
Behovstillfredsställelse	25
Därför skolk	25
Diskussionsfrågor	27
Referenser	29
Muntlig information	30
Bilaga 1	32
Bilaga 2	34

SAMMANFATTNING

Med detta arbete är syftet att ge en kvalitativ förståelse för hur livssituationen kan vara hos elever som skolkar på Riksgymnasiet för döva och hörselskadade. Arbetet är en tilläggsstudie till rapporten *Vi är en grupp fast två ändå. Om döva och hörselskadade elevers erfarenheter från Riksgymnasiet* (Norberg, Yström & Brunnberg, 2008).

När skolk tas upp i den ovan nämnda rapporten berättar elever att de oftast arbetar i små grupper och på så sätt är vana att få mycket stöd i skolarbetet. Det kan i sin tur leda till en slapp inställning till skolan. Utöver det berättar elever också om hinder i kommunikationen mellan elever och lärare. Det kan i sin tur leda till att eleverna inte blir så motiverade för att engagera sig i skolarbetet. Det finns på RGD/RGH precis som på andra skolor elever som ofta skolkar. Skolk är ett utåtagerande beteende som antingen syftar till att synas eller till att inte synas. Personer som tidigt fått klara sig själva får sina behov tillfredsställda genom att själva ta ansvar för det här och nu, vilket kan vara svårt att göra i skolan på samma sätt som hemma.

Metoden i den aktuella studien, som är en kompletterande studie, är djupintervjuer med tre elever på Riksgymnasiet för döva och hörselskadade som ofta skolkar.

I resultatet ges en beskrivning av de tre intervjuade elevernas livssituation. Tiden före de började på gymnasiet har hos intervjupersonerna kantats av trassliga hemförhållanden med skilsmässor och alkoholiserade föräldrar. Den miljö som eleverna levtt och lever i är komplicerad och en av eleverna berättar att denne har ett eget alkoholmissbruk idag. Vuxenkontakten, både i skolan och på boendet, är bristande och de jämnåriga får då en stor betydelse. Livet i Örebro beskrivs både som skrämmande och roligt, på grund av kompistrycket. Något som påverkar vuxenkontakterna är möjligheter eller snarare bristande möjligheter till kommunikation. Föräldrar och lärare med bristande teckenspråkskunskaper utgör en svag länk till vuxenvärlden. Således är det flera faktorer som tillsammans leder till elevernas utåtagerande beteende; skolkandet.

Diskussionen manar till egen reflektion kring elevernas brist på behovstillfredsställelse, kring elevernas vuxenkontakter och kring elevernas livssituation förr och nu.

FÖRKORTNINGAR SOM ANVÄNDS I RAPPORTEN

EHT	Elevhälsoteam
EVK	Elevvårdskonferens
CSN	Centrala Studiestödsnämnden
RGD	Riksgymnasiet för döva
RGH	Riksgymnasiet för hörselskadade
Rg-bidrag	Riksgymnasiebidrag från CSN
SCB	Statistiska Centralbyrån

BAKGRUND TILL STUDIEN

Under ett års tid har ett arbete pågått med en fältstudie av Riksgymnasiet för döva och hörselskadade (RGD/RGH). Fältstudiens huvudsakliga syfte har varit att kartlägga elevernas egna erfarenheter av riksgymnasiet ur ett pedagogiskt, språkligt och socialt perspektiv. En kvalitativ studie har gjorts, där ett antal individuella intervjuer genomförts samt ett antal gruppintervjuer. Den kvalitativa studien resulterade i rapporten *Vi är en grupp fast två ändå. Om döva och hörselskadade elevers erfarenheter från Riksgymnasiet* (Norberg, Yström & Brunberg, 2008). Rapportens bortfall är elever som inte finns i skolan, dvs. elever som är sjuka eller skolkar. Vi har valt att göra en tilläggsstudie med några elever som tillhör bortfallet. Tilläggsstudien är en intervjustudie med ungdomar som ofta skolkar. Den redovisas i den här rapporten. Parallellt har även en teckenspråkig webbaserad enkätundersökning genomförts med många av eleverna på RGD/RGH läsåret 2007/2008. Resultat från enkätstudien kommer att presenteras i en kommande rapport.

Elevers berättelser

I Norberg, Yström & Brunbergs rapport (2008) delger elever sina erfarenheter av skolan, och av omgivningens inställning till skolan. Flera av eleverna går fyra år i gymnasiet och med ett extra år har eleverna till sin fördel att stressen minskar, studietakten blir lugnare och möjligheten att förbättra betygsgenomsnittet ökar. Det kan också leda till att eleverna får en slapp attityd till skolan menar de. Elever vittnar om att de får mycket serverat och även har fått det innan de började på gymnasiet. Det har lett till en slapp inställning hos dem till gymnasieskolan. Även vetskapen om att kraven för att komma in på RGD/RGH är så låga tror några elever bidrar till den slappa inställningen.

Orsaken till skolket kan enligt eleverna vara ett flertal samverkande faktorer. Några av de faktorer som nämns är det extra år som många elever går på riksgymnasiet, bristande motivation och intresse hos eleverna samt bristande teckenspråkskunskaper hos lärare. Eleverna oror sig för att kommunikationsproblemen ska påverka betygsbedömningar samt utbildningens kvalitet. En lektion med tolk upplever elever vara svårare att ta till sig än en lektion med en döv eller fullt teckenspråkig lärare. Detta gäller elever på RGD som undervisas på teckenspråk. Även långa resvägar och sena nätter med kompisar nämndes som bidragande faktorer. Frånvaron upplevs vara ett problem i skolorna och elever säger att det idag inte är pinsamt att skolka utan snarare tvärtom att man är avvikande om man aldrig skolkar. Eleverna menar att det saknas kännbara konsekvenser av skolkandet.

Vuxnas berättelser

Vid samtal med personal från elevhälsoteamen (EHT) från alla fyra skolorna på RGD/RGH gavs följande tankar om eleverna. ”De har blivit allt för mycket servade i grund- och specialskolan och har därför idag svårt att ta eget ansvar” (Norberg; Yström & Brunberg, 2008, s 151). Många av eleverna går på Individuellt program, och är sedan tidigare vana att ha en assistent. Således är dessa elever vana att vägen stakas ut av andra dvs. vuxna. De intar då lätt en slapp attityd. EHT menar att skolket är ett problem på skolorna och att skolket till stor del beror på faktorer utanför skolan idag, t.ex. tidigare skolgång, gruppsytryck från jämnåriga, ohälsa – både psykisk och fysisk men också avsaknad av naturliga mötesplatser på skolorna. Det råder en ”det-ordnar-sig” attityd i större utsträckning hos eleverna på RGD / RGH än hos hörande elever beskriver EHT: s personal på en skola det som. Två mycket avgörande faktorer för en bra skolgång tycker eleverna är att hamna i rätt klass och få rätt mentor (Norberg, Yström & Brunberg, 2008).

SYFTE OCH METOD

Kartläggningen i fältstudien av Riksgymnasiet för döva och hörselskadade (RGD/RGH) genomförs i tre etapper. Rapporten *Vi är en grupp fast två ändå. Om döva och hörselskadade elevers erfarenheter från Riksgymnasiet* (Norberg, Yström & Brunnberg, 2008) utgör den kvalitativa studien, och denna tilläggsstudie tillhör även den fältstudiens kvalitativa del. Fältstudiens tredje del utgörs av en webbaserad teckenspråkig enkätundersökning som är halvstrukturerad och har därmed huvudsakligen en kvantitativ design. En kvalitativ studie söker inte förklaringar utan snarare *förståelse*. ”Det är inte hur många individer som säger en sak som är intressant, utan hur en enskild individs handlande kan förstås” (Skolverket, 2007, s 7; se Kvale 1997).

Tilläggsstudiens syfte är att ge en kvalitativ förståelse för hur livssituationen kan vara hos elever som skolkar från riksgymnasiet för döva och hörselskadade. Intervjuerna har behandlat deltagarens tankar kring skolkandet och dess orsaker. Resultatet från intervjuerna som presenteras i den här rapporten och är inte avsedda att vara generaliserande i någon kvantitativ bemärkelse utan istället en beskrivning av hur situationen kan vara för elever som skolkar. Det här är bara några exempel.

Tre individuella djupintervjuer har gjorts med två döva och en hörselskadad elev i RGD och RGH, samt en intervju med personal ur EHT. Eleverna kommer från två skolor och är mellan 17 och 19 år gamla. Ambitionen var att intervjua sex elever, vilken inte uppfylldes. Tre elever som inlett en kontakt avbröt den. Inget krav på speciell skola, årskurs eller kön har funnits. Däremot har de intervjuade eleverna gemensamt att de har eller har haft hög frånvaro. Eleverna kontaktades via skolornas kuratorer och fick ge sitt medgivande till intervju innan kuratorerna lämnade över elevernas kontaktuppgifter till intervjuaren. Intervjuerna har följt en intervjuguide som utgår från den som användes i den föregående rapporten men kompletterats med ytterligare frågor (se bilaga 1). Intervjuerna följer Trosts rekommendationer vad gäller förfarande (2004) och har genomförts på samma sätt som till den första rapporten (se Norberg, Yström & Brunnberg, 2008, s 46–47). Samtliga tre intervjuer genomfördes på teckenspråk. De deltagande eleverna har fått fylla i ett informerat samtycke (se Bilaga 2). Projektet ”En fältstudie av Riksgymnasiet för döva och hörselskadade (RGD/RGH)” vilket omfattar även denna tilläggsstudie har granskats av Regionala Etikprövningsnämnden (se Norberg, Yström & Brunnberg, 2008, s 52). Den regionala Etikprövningsnämndens Rådgivande yttrande har följts. Elevernas namn i den aktuella rapporten är fingerade.

Resultatet från den aktuella studien kommer att beskrivas i berättande form. De tre elevintervjuerna sammanförs och återkommande teman presenteras under gemensamma rubriker. Diskussionsavsnittet avslutas med några frågor att utgå ifrån vid en fortsatt diskussion om elevernas livssituation och vad som kan påverka den.

DE INTERVJUADE UNGDOMARNAS BAKGRUND

Kalle 19 år. Läser tredje året på RGH. Han började skolka redan på högstadiet och har sedan fortsatt med det under gymnasiet. Kalle har varit sjukskriven i perioder. Han satsar nu på att komma tillbaka den kommande terminen genom att 'ta igen' det som saknas i några ämnen eftersom han inte vill gå om ett år. Kalle har 47% frånvaro.

Sara 17 år. Läser första året på RGD. Sara har bytt skola och program efter några månaders studier på gymnasiet. Hon hade tidigare 33% frånvaro. Sara har nu minskat sin frånvaro avsevärt.

Lisa 18 år. Läser andra året på RGD. Lisa har förändrat sitt skolkande från att skolka flera hela dagar i veckan till att skolka enbart delar av dagarna. Hon vill satsa på att nästa termin komma ifatt med skolarbetet. Lisa har den här terminen enligt egen uppgift haft hög frånvaro.

EHT – två personer från elevhälsoteamen på två av RGD/RGH:s fyra skolor har intervjuats. De är båda fullt teckenspråkiga.

FRÅNVARO

Definition av frånvaro

Skolk innebär att eleven är frånvarande från skolan utan beviljat tillstånd. (Karlberg, 2005-05-21). Skolk är ofta en upprepad, olovlig frånvaro som inte beror på sjukdom eller liknande. Det finns dock en svårighet att definiera skolk i praktiken, vilket märks inte minst i mätningar där jämförelser görs mellan olika skolor. Gränsen mellan skolk och sen ankomst eller annan giltig frånvaro är flytande och definitionen för skolk bestäms lokalt på varje skola. Närvaro, å andra sidan, vid en undervisning är när en elev studerar aktivt och deltar i undervisningen under lärares ledning (Skolverket, 2005). Frånvaro kan alltså vara när en elev inte deltar aktivt i undervisningen. Det vi i den här studien intervjuat är elever som själva menar att de ofta skolkat och där skolans personal har samma uppfattning.

Statistik

Det finns ingen sammanställd statistik över frekvensen av frånvaro på RGD/RGH. Statistik kan enbart ges för varje individ eller varje klass (Svensson, 2008). På Kvinnersta skolan berättar en lärare att elevfrånvaron hos en femtedel av eleverna ligger på >70%, medan de övriga eleverna har en frånvaro på 10–15% (Rietz, 2008). På Risbergska skolan är frånvaron som högst under andra läsåret, såväl på RGD som på RGH. Totalt är frånvaron 7,7 % på RGD och 4,7% på RGH (Korsback, 2008). Övriga skolor saknar statistik (Svensson, 2008; Hässledal, 2008). Uppgifter för enskilda individer finns inrapporterade till CSN, men CSN kan av sekretesskäl inte lämna ut några uppgifter.

Rapportering vid frånvaro

Skolk kan leda till att eleven i fråga förlorar rätten till studiebidraget. Skolornas rutiner för rapportering av olovlig frånvaro till CSN ska ske när den olovliga frånvaron uppgår till 20 procent. Vid inrapporteringen till CSN skall eleven och dess förmyndare också informeras. CSN informerar då vidare till Försäkringskassan. Det är skolans ansvar att försöka få eleven att komma till rätta med skolket och delta i utbildningen, medan CSN ansvarar för att avgöra om elevens studiehjälp ska dras in eller inte. De flesta skolorna tar beslutet om inrapportering till CSN på en elevvårdskonferens (EVK). EVK blir den ”formella” instans där beslut tas om rapportering till CSN (Skolverket, 2005). Riksgymnasiebidraget (RG-bidraget) dras inte in vid ogiltig frånvaro eller skolk, det dras enbart in vid rena studieavbrott (Carlsson, 2008). RG-bidraget är behovsprövat och betalas ut för kostnader som inte täcks av andra bidrag för de elever som tillfälligt bor i Örebro under studietiden eller har minst två timmars restid per dag mellan den ordinarie bostadsorten och studieorten (se Norberg, Yström & Brunberg, 2008, s 62).

Elevvårdskonferens

I *Gymnasieförordningen* står att ”Om läraren på grund av en elevs frånvaro saknar underlag för bedömning av elevens kunskaper, skall betyg inte sättas” (1992:394, 7 kap 3§). Vid sådant fall bör ett åtgärdsprogram formuleras med uppgifter om vilka elevens behov är, hur de ska tillgodoses samt hur åtgärderna ska följas upp och utvärderas (Gymnasieförordningen, 1992:394). Ett åtgärdsprogram skrivs vanligen efter en genomförd elevvårdskonferens. I konferensen deltar, förutom den aktuella eleven, elevens vårdnadshavare om eleven är omyndig,

kontaktperson på boendet, mentor/-er, skolkurator och rektor. Ofta också annan berörd personal inom EHT, som Studie- och yrkesvägledare och/eller skolsköterska. Person sammansättningen skiftar beroende på elevvårdskonferensens syfte och behov. Fokus är alltid på den aktuella eleven, och främst är det hög frånvaro som leder till att en elevvårdskonferens äger rum. Vid konferensen försöker skolans personal tillsammans med eleven och vårdnadshavare att ta reda på vad som orsakar frånvaron, och därefter göra ett åtgärdsprogram. Eleven i fråga får också en förvarning om kommande CSN-rapportering. Efter ett tag hålls ett uppföljningsmöte där man ser hur det gått för eleven (Yström, 2008).

Utåtagerande beteende

Skolk är ett utåtagerande beteende hos eleven i fråga. Bakomliggande inre faktorer som leder till det utåtagerande beteendet kan antingen syfta till att synas eller att inte synas. Elever som har ett behov av att synas agerar utåt antingen genom att protestera och argumentera, eller genom att bråka. Elever som har ett behov av att inte synas agerar utåt antingen genom att fly från situationer och vara tyst, eller genom att skolka. Det utåtagerande beteendet kan ha en koppling till personliga faktorer, såsom sömnproblem, trötthet/slapphet, otålighet/ koncentrationssvårigheter, missbruk, idrottsaktiviteter m.m. Även yttre faktorer kan orsaka ett utåtagerande beteende. Det kan vara den närmiljö (kontext) personen i fråga lever i, och utgörs såväl av skola, hem och fritid som värderingar, politik och skolans organisation (Gunnarsson, 1999).

Varför hoppade du av?

Skolverket har i samverkan med Sveriges kommuner och landsting, SCB och universitet och högskolor studerat frågan kring avbrott från gymnasiestudier (Skolverket, 2007). Studien *Varför hoppade du av?*, är kvalitativ och innefattar sexton intervjuer med gymnasieelever som avbrutit sina studier. Ett resultat i studien är att ungdomarna har genomgående positiva erfarenheter av arbetslivet. Studien berättar om forskning som visar att skolans system med uppskjuten behovstillfredsställelse inte passar alla barn, och relaterar detta till de intervjuade ungdomarna som tidigt fått sköta sig själva, ta hand om småsyskon, tjäna egna pengar m.m. Ungdomarna får i skolan inte känna sig nyttiga här och nu och får således inte sina behov tillfredsställda, som de är vana vid hemma. Detta förklarar också varför samma ungdomar har positiva erfarenheter av arbetslivet. Skolan ses som en lekstuga och arbetsplatsen ses som en seriös plats (Skolverket, 2007, s 73).

Ytterligare ett resultat i studien som ter sig överraskande är ungdomarnas stora idrottsengagemang. I idrottsaktiviteterna har de även ett umgänge med kompisar.

Skolk, kriminalitet och missbruk

Forskning visar att det finns ett samband mellan skolk och kriminalitet, men att detta samband inte är kausalt, d.v.s. det finns inget som pekar på att skolk är en orsak till kriminalitet eller vice versa. Snarare beror skolk och kriminalitet på andra bakomliggande faktorer och/eller en ömsesidig påverkan av varandra. Detsamma syns i sambandet mellan skolk och missbruk av droger, där ingetdera kan sägas orsaka det andra men där båda faktorerna har ett uttalat samband. I sambandet mellan skolk och missbruk syns att skolkare i högre utsträckning än andra också är högkonsumenter av droger. Skolkare finns överrepresenterade bland de som debuterat tidigt med droger (Karlberg, 2008-05-21). En studie från Örebro län visade att bland elever i den vanliga grundskolan årskurs 9 fanns en kategori av elever som befanns sig i en särskilt utsatt situation och där förhållandevis många av dem (72%) också skolkat. Det var elever som

hade en hörselskada men också någon annan funktionsnedsättning. Ungdomar med 'bara hörselskada' alternativt med andra funktionsnedsättning/ar var en mellangrupp när det gäller förekomst av skolk. Minst vanligt med skolk var det bland de ungdomar som inte hade någon funktionsnedsättning (Brunnberg, Lindén Boström & Berglund, 2007). Multihandikappade ungdomar med en lätt eller måttlig hörselskada är en högriskgrupp inte bara när det gäller skolk utan även när det gäller rökning, alkoholkonsumtion, droganvändning. De blir mer mobbade av jämnåriga än andra, men också trakasserade av vuxna i skolan. Hälften av dem tycker inte om att vara i skolan jämfört med en fjärdedel av ungdomarna utan någon funktionsnedsättning. De multihandikappade ungdomarna med hörselskada har också genomgående både mer fysiska och psykiska symptom än andra ungdomar.

”

Jag vill vara i skolan, men då får jag ont i magen och mår dåligt... stannar hemma, men då får jag också ont i magen och mår dåligt för att jag stannar hemma

”

”

Fan nu är det den lektionen igen orka med det där skräpteckensspråket...

”

”

Jag har inte någon att diskutera med i klassen, så då tappar jag motivationen.

”

RESULTAT

Tiden före gymnasiet

För att förstå deltagarnas inställning till gymnasieskolan är det värdefullt att känna till om eleven skolkat även under tiden före gymnasiet. Det tidigare sättet att hantera skolsituationen och vilka erfarenheter eleven fått kan ha en inverkan på den nuvarande livssituationen och sättet att reagera.

Kalle berättar att han började skolka redan i ettan i specialskolan. Hans mamma är alkoholist och brydde sig inte så mycket om hans skolgång säger Kalle. Under högstadiet lämnades Kalle och hans syskon ensamma under sommaren, varpå Kalle tog ansvar för sin lillebror. Kalle var retsam och hamnade ofta i samtal med rektorn. Han drack mycket alkohol när han började i gymnasiet. Idag medger Kalle att han har problem med alkoholen och att det går i perioder. Både Lisa och Sara berättar att deras föräldrar är skilda och Lisa säger: "Det var efter att mina föräldrar skilde sig som det gick snabbt utför". När föräldrarna skilde sig fick Lisa bli vuxen tidigt och ta hand om de två yngre syskonen. Lisa sov bort mycket av högstadiet och tappade motivationen till skolan helt. Både Lisa och Sara har flera syskon. Sara berättar att det började strula för henne i klass sex, då hon blev tonåring och klassen var stökig. Klasskamraterna pratade skit om varandra och det rädde ett gruppträck både i klassen men också i klasserna ovanför och under.

Alla tre ungdomarna har alltså levt med ensamstående föräldrar och beskriver att föräldrarna inte klarat av sitt föräldraansvar. Ungdomarna har då tagit ett stort ansvar för sina yngre syskon.

Kalle anser själv att han fått komplikationer från hans mammas alkoholkonsumtion. Dessa komplikationer är att Kalle själv har lätt att fastna i alkoholberoende och att han har lätt att bli förbannad. Så här berättar Kalle: "Jag får panik typ... då blundar jag och sen bubblar det och jag bara exploderar... jag blir svart i ögonen typ".

Skolk

Kalle och Sara har siffror som visar 47% respektive 33% frånvaro. Lisa känner inte till sin frånvaroprocent, men säger själv att den är väldigt hög. Kalles siffror stämmer inte säger han, eftersom han varit sjukskriven. Sara har sänkt sin siffra drastiskt de senaste månaderna och Lisa har gått från att skolka i snitt tre hela dagar i veckan till att skolka två hela dagar i månaden samt under vissa ämnen eller på förmiddagarna. Lisa sover bort flera förmiddagar. Skolkandet ökar eller minskar under olika perioder. Lisa berättar att hon ändå känner sig mer motiverad i gymnasiet än på högstadiet. På frågan varför Lisa har inte skolkar lika mycket som tidigare svarar hon: "Xxxx är ny lärare, xxx är döv och tecknar flytande så det är skönt". Senare berättar hon:

En annan lärare till oss, som inte är så duktig på teckenspråk och också är typ pervers, ja han är äcklig faktiskt. Han skiter i oss och är inte intresserad så då skolkar jag typ (Sara).

Att lärarkontakten är viktig uttrycker också Sara som berättar:

Det finns två ämnen som jag tycker är... den ena är xxx vilket är dotrist! (...) Alla lärarna i ämnena kan teckenspråk, men en lärare i den där xxx-kursen tecknar jättedåligt... och det gick så långsamt när läraren tecknade, vi förstod inte och fick använda papper och penna och läraren förklarade på det sättet, bah ähh långsamt! Lektionen blev för lång om man jämför med en som tecknar snabbt, så vi bara tittade och blev slöa (...) de säger alltid typ "fan nu är det den lektionen igen, orka med det där skräpteckenspråket"... Jag själv har skolkat mycket från det ämnet förut (Sara).

Om konsekvenserna vid skolk berättar Sara:

När jag skolkar vet jag att det inte kommer att hända något...men jag vet om jag skolkar för mycket så händer det något i stil med samtal, det vet jag. Men skolk då och då...De kommer inte att ringa eller så. Så jag vet ju att det är lätt hänt att man skolkar lite och sen bara ökar...det är farligt! (Sara).

Jag frågade Lisa vad som skulle minska hennes skolkande, varpå hon svarar:

Börja senare på morgonen... Skaffa bättre lärare som tecknar flytande... Grupperna, de sammansätter grupper men det ska bli rätt grupper... jag har plågats med samma grupp i två år och vi passar inte alls ihop. Då tappar jag all motivation, plus att läraren inte tecknar flytande så jag bara kommer dit och lägger upp fötterna på bordet typ (Lisa).

Örebroflytten och gymnasiestarten har diskuterats med intervjupersonerna, som tycker det är mer fester i ettan än senare för då vill man inte ta sig raka vägen hem. I ettan är man lite osäker säger Kalle. Han tycker synd om de som kommer till Örebro och börjar i gymnasiet:

”Jag ser personer som kommer hit i första året jag ser alla dom och alla är oskyldiga typ... när de kommer hit till Örebro men sen blir alla så deprimerade”. Vad som förstör mycket i Örebro tycker Kalle är ryktena, att folk grupperar sig och försöker vara bäst av alla. Jag frågar vad Lisa skulle berätta till en högstadicelev om RGD/RGH. Hon svarar: ”ärligt, jag skulle säga att Örebro är roligt och socialt, men att man ska se upp för rykten bara. Jag menar, rykten sårar faktiskt en person”. När Sara skulle börja i Örebro så fick hon höra från en äldre kompis att hon skulle se upp för rykten. Sara vittnar om en orolig tid innan gymnasiet: ”Vi var nervösa inför Örebroflytten (...). Från början var allt nytt, allt kändes lite scary, det var lite konstigt att flytta. Sen efter ett tag blev man van”. Ryktesspridningen kunde handla om personer men också om alkohol, droger och annat. När man blivit van säger Sara att: ”Vi är så många, det är mycket nytt folk och vi pratar och det är intressant och roligt när vi är många ihop”. Kompisarna lockar och Sara berättar vidare:

Ibland kan kompisar säga åt en att skärpa sig, eller så påverkar man varandra åt andra hållet och blir velig, ska vi eller ska vi inte [skolka]? (...) Jag vill inte ta med läxor hem, utan jag gör det i skolan istället. Om jag tar hem det skulle jag ändå aldrig göra det, jag skulle bara vara med kompisar (Sara).

Umgänget med de jämnåriga är alltså mycket centralt för Sara. Flytten till Örebro och gymnasiet var för Sara liksom för många av ungdomarna på Riksgymnasiet också en flytt från den dagliga föräldrakontakten. Kulturen i ungdomsgruppen och vilka värderingar som råder tycks alltså kunna spela en central roll också för vilka skolkvanor som utvecklas. Att vara utan dagligt stöd av föräldrar samt att etablera sig i en ny ungdomsgrupp och bli accepterad, kan vara en situation som påverkar både ungdomars välbefinnande och engagemang i skolarbetet. Särskilt problematiskt tycks det vara för de ungdomar som sedan tidigare inte har haft en bra relation till sina föräldrar.

Vuxenkontakt

Konflikter med föräldrar vittnar både Kalle och Lisa om. Kalle har periodvis avbrutit kontakten med sin familj och hade nyligen ett samtal med sin mamma hos en psykolog:

Mamma bara fräste och snäste... sen gick det över gränsen och jag började grina. Det var första gången psykologen såg mig grina. Jag vände mig om och tittade mamma i ögonen och sa: ”Jag vill att vi ska vara en familj, du födde mig min uppväxt har varit så

fel. Det vet du själv. Jag vet att vi båda ångrar det och att vi båda vill ha kontakt med varandra. Och jag vill kunna säga dig allt. Jag vill inte gömma mig för dig och du har kallat mig för ljugare, nymfoman... och du har kränkt mig hela tiden och jag får aldrig chansen att visa dig. Och jag vill berätta det här för dig för du är min mamma". Jag tittrade henne i ögonen och hon storgrinade... jag blev lite tafatt... jag sa till mamma att hon får en till chans... men jag glömmer inte hur långt hon gått (Kalle).

Lisa avbröt sin kontakt med mamma ett tag: "Jag bråkade med mamma under hela den nergångna tiden, ja till för två år sedan då vi bröt kontakten. Sen blev det bättre, sen nu idag har vi bra kontakt igen". Fortfarande idag bråkar Lisas föräldrar trots att de varit skilda i fem år. Kontakten med sina syskon beskriver Lisa vara bättre idag än vid skilsmässotiden: "Då när de skiljde sig hade vi som ingen kontakt alls, vi levde som i intet, kom hem sa hej och slogs".

Kalle går till en psykolog, som har kontakt med en läkare. Även kollektivets kontaktperson har en god relation med Kalle. I skolan har Kalle träffat kuratorn och känner tillit till denne. Dock berättar Kalle att han och flickvännen pratat om att skriva ett papper till skolan där Kalle berättar vad han gått igenom, "då kanske de förstår" funderar Kalle. Sara och Lisa har kontakt med respektive skolkurator och tycker båda att det fungerar bra.

Både Kalle och Sara har varit på elevvårdskonferens. Sara berättar: "I början kändes det hemskt när alla satt i en halvring framför mig, som om de satt och stirrade och bedömde 'jas-så'. Varför Lisa inte blivit kallad till en EVK kan förklaras med hennes berättelse:

Jag har missat mycket men jag kommer alltid ikapp. Jag går inte regelbundet till lektionerna...jag menar inte för att vara elak men min klass har en rätt låg nivå så. Jag är duktig i svenska och så, då... ja jag menar jag har inte någon att diskutera med i klassen, så då tappar jag motivationen. Jag jobbar hellre själv... vi är ju bara fyra i klassen! (Lisa).

Alla tre eleverna som intervjuats får begränsat stöd om ens något från föräldrarna. Två av dem har under lång tid inte haft någon kontakt alls med föräldrarna. De har däremot alla tre kontakt med och får stöd av elevhälsoteamet på skolan. Hur bra det stödet är för andra elever som skolkar vet vi inte eftersom det finns en risk att de tre elever som ingår i den här studien har särskilt bra kontakt med elevhälsoteamen eftersom vi fått kontakt med ungdomarna just via elevhälsoteamen.

Sömnen, orken

Alla tre ungdomarna berättar att de har sömnproblem. De sover för lite eller somnar för sent på kvällarna. Tröttheten som följer gör att de känner sig orkeslösa. För Kalle är det svårt med skolan, han orkar inte gå dit i tid och är trött "Försöker hålla mig vaken hela dagen men jag klarar det inte... kroppen blir trött...". Även hälsan är dålig hos Kalle som berättar att han har ont i magen och mår dåligt emellanåt. Han har ont i kroppen – något han är rädd att alkoholen orsakat. Kalle berättar:

Jag vill vara i skolan, men då får jag ont i magen och mår dåligt... stannar hemma, men då får jag också ont i magen och mår dåligt för att jag stannar hemma... så spiralen bara snurrar neråt hela tiden....(Kalle).

Såväl Kalle som Lisa har varit sjukskrivna under gymnasiet och berättar att de har haft svårt att komma tillbaka. Ett visst sug efter en nystart tycker jag mig finna hos alla tre. Kalle berättar att han längtar till hösten, "för då känns det som en nystart, det är nytt år och alla börjar på noll".

Ingen av de intervjuade ungdomarna har nämnt att skolan är en hemsk plats att vara på eller dylikt, snarare är det där de har sitt sociala nätverk samt en del vuxenkontakter. Lisa berättar om umgänget i skolan och diverse aktivitetsdagar: "När vi väl är tillsammans så tycker jag det är bra, det borde vi göra oftare, tycker jag". Umgänget mellan elever på RGD och elever på RGH är däremot inte alltid tillfredsställande "Deras attityd mot oss är dålig, och våran mot dom också" (Lisa). Ungdomarna plågas alltså av både fysiska och psykiska problem. Även om de ofta skolkar tycks skolmiljön vara den viktigaste sociala miljön de har tillgång till, men de har en önskan om att både de själva och miljön skall fungera bättre.

Arbete

Lusten att arbeta är stor hos alla tre deltagare. Kalle söker jobb och skulle ta jobbet framför att läsa på gymnasiet. Det program som Kalle läser innehåller en del praktiska ämnen och där är Kalle en av de flitigaste eleverna, han jobbar mycket och hårt och blir ofta färdig först. Om sin praktikplats berättar Lisa: "När jag varit på prao tycker jag det är roligt, det har varit mer att jag sköter mig själv och det finns ingen lärare som kollar och rättar mina papper, så det är skönt". Sara berättar att hon är en av de bättre i klassen på de praktiska ämnena. Lisa berättar att hon vill starta ett eget företag, men att hon först vill åka utomlands och jobba i ett par år. Lisa säger dock: "Åh, jag kan tänka mig jobba som städare, även om jag avskyr att städa, men jag kan tänka mig det ändå för att få pengar. Det är huvudsaken, jag tänker inte leva på socialen".

Kalle idrottar mycket och ger följande berättelse:

Idrotten för mig... gör mig fri... från världen typ... man tänker på de andra, på att ha kul tillsammans osv... typ i innebandyn fotbollen och hockeyn... man tänker på bara typ... att hjälpa alla i laget tillsammans och har roligt ihop och skämta... allting är roligt... inte som utanför där en massa problem hela tiden uppstår, i dövvärlden är det alltid problem, bråk och rykten osv... sen i skolan är det samma sak, där sitter man och funderar mycket... och jag klarar inte att sitta och titta i papperna för jag bara funderar en massa hela tiden (Kalle).

Precis som ungdomarna i Skolverkets studie *Varför hoppade du av...?* (Skolverket, 2007) ser ungdomarna i den här studien arbetsplatsen som en positiv och seriös plats där den egna integriteten stärks på ett annat sätt än i skolan. Ytterligare ett resultat från skolverkets studie som stämmer väl överens med resultat i den här studien är idrottsengagemangets betydelse. Innebördens av idrottsengagemanget och dess centrala plats bekräftar Kalle som beskriver idrottsaktiviteterna som en 'verklighetens fristad' då han kan vara delaktig i en gemenskap och samtidigt vila från alla bekymmer.

Fritid

Vid fester är det allt som oftast alkohol med i bilden. "Om man inte orkar så super man ändå" säger Lisa. Sara säger att hon dricker för att hon vill, och att hon inte blivit tvingad. Vidare berättar Lisa:

I ettan är det redan mycket alkohol, jag följde bara med till fester men söp inte, drack inte. Kanske ibland nåt lätt typ Smirnoff eller cider i små mängder. Men efter tvåan så super jag självklart (Lisa).

Sara säger att nästan alla i första årskursen hade festat tidigare. Ibland tycker Sara att det är för mycket när det är fest varje helg. Festerna hålls mestadels hemma hos kompisar och alkoholen langas från äldre kompisar. Även droger förekommer berättar Kalle och Lisa har sett

droger, Kalle som festar med hörselskadade säger att han varit mycket nära att ta droger. Han tror också att han har fått i sig droger en gång:

Vi tror att jag har fått någonting i mig, eftersom jag smakar av andra när de dricker ... men sen efteråt har jag spytt och mått dåligt i en vecka och kommit ut i ljuset och haft känslan "lever jag?" typ... det var hemskt (Kalle).

Lisa berättar att hon blivit erbjuden droger. Första gången får man prova gratis. Hon vet dock inte vem som säljer, men vet vem hon kan kontakta för att få tag i droger. Sara har inte sett droger, men har hört att de florerar. Jag frågar vad det är för droger som florerar och Lisa svarar:

Amfetamin, då blir alla hyperaktiva, sen får man lugna ner dem... sen marijuana också, som man röker typ... det finns tabletter också, och sniffning... kokain tas ibland, typ sånt. Ecstasy tas också, det är tabletter... de brukar gå in på toaletten och smyga sen bankar vi på dörren och när de öppnar så raglar de ut och är höga, bah ursäkta? (Lisa).

Lisa berättar sedan:

De brukar erbjuda en gång gratis prova på, sen efteråt tar de betalt. Jag minns att en person sa att det kostade 500 kr för 1-2 gram... vissa sniffar flera gånger per gång och kan inte sova på typ 40 timmar, så får de en massa flashbacks, typ det snurrar och går långsamt (Lisa).

Även elever i den större fältstudien (se Norberg, Yström & Brunnberg, 2008) har beskrivit en festkultur där alkohol och droger spelar en central roll. Eleverna har också beskrivit att det finns en viss skillnad mellan vanorna bland döva och hörselskadade ungdomar. Döva ungdomar har mer tillgång till pengar än hörselskadade ungdomar. De döva ungdomarna, men också en del hörselskadade ungdomar kan genom den så kallade ryktesspridningen ha med sig förväntningar bland annat på att följa en traditionell och tidigare etablerad fest- och drogkultur.

SAMMANFATTANDE DISKUSSION

Behovstillfredsställelse

Samtliga tre intervjudeltagare har skildrat en uppväxttid kantad av problem. Två har föräldrar som skilt sig och en har alkoholiserade föräldrar. Konsekvenserna har för alla varit att ta ett tidigt ansvar för mindre syskon. Detta återfinns även bland ungdomarna i studien *Varför hoppade du av?* (Skolverket, 2007) som även de tidigt fått sköta sig själva och sina syskon. Ungdomarna tar också ett bra ansvar på praktikplatser eller arbetsplatser, medan de i skolan inte får den behovstillfredsställelse de söker efter. På ett liknande sätt skildrar de tre intervjuade deltagarna hur meningslös skolan känns och hur seriösa praktikplatserna och/eller jobben är. I en tidigare undersökning av elever med dålig närvaro i den vanliga gymnasieskolan tas temat 'en kravlös tillvaro' upp. Eleverna påpekar att det inte finns några kännbara konsekvenser om ankomsten är sen eller dagen tillbringas i sängen (Karlsson, 2005). I rapporten *Vi är en grupp fast två ändå. Om döva och hörselskadade elevers erfarenheter från Riksgymnasiet* (Norberg, Yström & Brunnberg, 2008) vittnar elever om samma kravlösa situation och brist på konsekvenser. De beskriver att de saknar en pinsamhetskänsla vid skolket. Däremot tas arbetet på praktikplatserna och i arbetslivet på fullt allvar. Det är integritetsstärkande. Även idrotten nämndes i skolverkets rapport vara en trygg arena för många elever som skolkar, och detta berättar även Kalle i denna studie. Idrottsaktiviteterna blir en verklighetens fristad.

Därför skolk

Gunnarsson (1999) visar att närmiljön kan orsaka förändringar i personers beteende. De uppväxtsituationer och rådande familjesituationer de tre intervjudeltagarna skildrar visar på konflikter och otrygghet i deras uppväxtmiljö. Med en ostabil grund att stå på är det svårt att bygga ett stadigt hus. Det intervjupersonerna i den här studien berättar om är bristande trygghet och närhet i relationen till föräldrarna, brister i relation till lärare och ibland också till jämnåriga. Den bristande kontakten med lärare förklaras ofta av lärarnas bristande kunskaper i teckenspråk och/eller att personkemin inte stämmer. Till lärare som inte har kommunikativ kompetens på teckenspråk är det för teckenberoende elever svårt att skapa en nära relation till. Eleverna på riksgymnasiet i Norberg, Yström & Brunnbergs rapport (2008) säger att skolkl. bl.a. beror på dålig motivation och på lärarnas bristande teckenspråkskunskaper, vilket stämmer med Saras och Lisas berättelser, men också till stor del med Kalles berättelse. Bristande kommunikativ kompetens hos de vuxna eleven möter i skolan kan leda till en situation med mental frånvaro och bristande delaktighet, som i sin tur leder till skolk. Även en del elevers val att vända sig till en annan skolas EHT visar att möjligheten till flytande språklig kommunikation är viktig för att kunna få stöd. Men inte bara kommunikativa brister utan även inre faktorer kan ligga bakom det utåtagerande beteendet skolk (Gunnarssons, 1999). Det stämmer väl överens med de här tre intervjupersonernas beskrivningar då de berättar om sömnproblem, trötthet och/eller missbruk. De berättar också, precis som ungdomarna i skolverkets studie, om tidiga erfarenheter av att ta ett stort ansvar då de ibland fått ta hand om yngre syskon i en situation där föräldrarna inte klarat att ta sitt föräldraansvar. Bristande hälsa men också bristande trygghet i familjesituationen samt frånvarokänsla med bristande delaktighet i undervisningssituationen är några av de förhållanden som de tre ungdomarna beskriver. Alltså en svag kontakt med vuxna där det på olika sätt finns kommunikativa och/eller relationella barriärer. De beskriver också att ungdomsgruppen är en betydelsefull och stark social arena. Idrottsaktiviteter beskrivs i den här studien precis som i Skolverkets studie (2007) med skolkan- de ungdomar som viktig och som en viktig arena och som en aktivitet med gemenskap och emotionell vila. Döva och hörselskadade ungdomar tillhör skilda ungdomsgrupper med olika

erfarenheter, språk, kommunikativa barriärer, förväntningar, attityder, umgängesvanor och umgänge dvs. olika kulturer (se Norberg, Yström & Brunberg, 2008). Hälsoproblem som ont i magen och svårt att sova m.m. beskriver ungdomarna i den aktuella studien som en faktor som påverkar att de inte går till skolan. En annan studie från Örebro län visar att hörselskadade ungdomar med såväl lätta, måttliga som grava hörselskador löper ökad risk jämfört med hörande ungdomar att känna sig stressade, nedstämda och sova oroligt (Brunberg, Lindén Boström & Persson, kommande). Hörselskadade ungdomar är också en riskgrupp när det gäller konsumtion av alkohol och droger vilket beskrivs både i den aktuella studien och i huvudstudien samt i andra studier (Brunberg, Lindén Boström & Berglund, 2008a; 2008b).

I det material som presenterats i huvudstudiens rapport har erfarenheter och uppfattningar redovisats från elever som går på RGD/RGH men som lokalmässigt är placerade i fyra olika skolmiljöer p.g.a. linjeval. I de olika skolorna har undervisningen organiserats på olika sätt. Det finns alltså lokalt en omfattande erfarenhetsbas att dra nytta av. Skolorna är en mötesplats för döva, hörselskadade och hörande elever, men något medvetet gränsöverskridande pedagogiskt arbete med de hörande eleverna sker bara vid enstaka tillfällen på en skola och inte alls på två skolor. På den fjärde skolan som är den minsta skolan bedrivs kärnämnesundervisningen gemensamt för RGD/RGH, vilket uppskattas av eleverna. Undervisning i karaktärsämnen kan också bedrivas gemensamt med hörande elever. Det sker oftast inte heller någon gemensam pedagogisk aktivitet för RGD och RGH elever.

DISKUSSIONSFRÅGOR

Studien *Vi är en grupp fast två ändå. Om döva och hörselskadade elevers erfarenheter från Riksgymnasiet* (Norberg, Yström & Brunberg, 2008a) och den aktuella studien *Därför går inte jag till skolan Tre elever på RGD och RGH berättar om skolk* är en kartläggning av skolsituationen för döva och hörselskadade elever på riksgymnasiet för döva och hörselskadade i Örebro. Av den förstnämnda studien som också är huvudstudien, finns en sammanfattning (se Norberg, Yström & Brunberg, 2008b). I rapporterna beskrivs ungdomars berättelser om sin skolsituation och livsmiljö och till viss del även elevhälsoteamens erfarenheter. I den här rapporten har tre skolkande elevers rådande livssituation skildrats. Det är tre olika berättelser, med både individuella och gemensamma faktorer till skolk. Deras berättelser väcker många tankar. Syftet med de kommande diskussionsfrågorna är därför att diskutera vad som kan förbättra ungdomarnas situation och minska skolket.

1. Det är inte pinsamt att skolka. Borde det vara det?
2. Kan bristande teckenspråkskunskaper hos lärare förstärka skolkandet?
3. Vad är fördelarna respektive nackdelarna med att studera i små grupper?
4. Vilken betydelse har det om eleverna i klassen har olika kunskapsnivå?
5. Vad är positivt respektive negativt med fest och droggulturen?
6. Vad gäller 'ryktesspridningen' som florerar bland eleverna, kan den påverka vad man gör eller inte gör?
7. Om skolorna hade en lättöverskådlig statistik, både när det gäller genomströmning och skolk, skulle detta gynna arbetet i skolan eller skapa problem?

Och så återvänder vi till några övergripande frågor
8. Hur kan stödet till ungdomarna individuellt och som grupp utvecklas?
9. Är kontakt med vuxna viktigt för tonåringar? Hur kan i så fall generationsöverskridande kontakter med föräldrar, och andra vuxna stimuleras?

REFERENSER

- Brunnberg, Elinor, Lindén Boström, Margareta & Berglund, Mats (2008a). Self-Rated Mental Health, School Adjustment, and Substance Use in hard-of-Hearing Adolescents. I *Deaf Stud. Deaf Educ.* 13:324-335.
- Brunnberg E, Lindén Boström M & Berglund M (2008b) Tinnitus and hearing loss in 16-year-old students. Mental symptoms, substance use, and exposure in school. *International Journal of Audiology*, accepterad för publicering.
- Brunnberg, Elinor, Lindén Boström, Margareta & Persson, Carina (kommande). *Att vara hörselskadad eller hörande tonåring – Liv & Hälsa Ung 2007*. Örebro: Örebro Läns Landsting.
- Gunnarsson, Bernt (1999). *Lärandets ekologi*. Lund: Studentlitteratur AB.
- Gymnasieförordningen*, (SFS 1992:394).
- Karlberg, Martin & Sundell, Knut (2004). *SKOLK. Sund protest eller riskbeteende?* FOU-rapport 2004:1. Socialtjänstförvaltningen. Stockholm: AWJ Tryck AB.
- Karlsson, Arne (2005). *Dags att vakna, lektionen börjar*. Malmö högskola, Skolutveckling och ledarskap. [C-uppsats].
- Kvale, Steinar (1977). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur.
- Nilsson, Sara & Persson, Angelica (2007). *"Korridorprogrammet". En kvalitativ studie av skolk bland Angeredsgymnasiets elever*. Göteborgs universitet, institutionen för socialt arbete. [C-uppsats].
- Norberg, Maria, Yström, Gabriella & Brunnberg, Elinor (2008a). *Vi är en grupp fast två ändå. Om döva och hörselskadade elevers erfarenheter av Riksgymnasiet*. Örebro: Örebro universitet.
- Norberg, Maria, Yström, Gabriella & Brunnberg, Elinor (2008b). *Sammanfattning. Vi är en grupp fast två ändå. Om döva och hörselskadade elevers erfarenheter från Riksgymnasiet*. Örebro: Örebro universitet.
- Skolverket (2005). *Information kring elevers frånvaro i gymnasieskolan*. Västerås: Edita Västra Aros.
- Skolverket (2007). *Varför hoppade du av...?* Stockholm: Fritzes.
- Trost, Jan (2004). *Kvalitativa intervjuer*. Lund: Studentlitteratur.

Muntlig information

- Carlsson, Anita (2008). Centrala Studiestödsnämnden, CSN, utvärderings- och statistikenheten. Uppgifter hämtade på telefon den 16 maj 2008.
- Hässledal, Irene (2008). Kurator. Uppgifter hämtade den 6 maj 2008. Telefon 019 183117. Virginska skolan, Örebro.
- Karlberg, Martin (2008-05-21). *Skolk – en larmsignal*. Föreläsning vid Pingstkyrkan Elim i Örebro. Ordnad av Örebro kommun och Polisen i Örebro.
- Korsback, Birgitta (2008). Lärare och samordnare. Uppgifter hämtade den 5 maj 2008. Telefon 019 216489. Risbergsskolan, Örebro.
- Rietz, Maria (2008). Lärare. Uppgifter hämtade den 9 maj 2008. Telefon 019 216800. Kvinnersta skolan, Örebro.
- Svensson, Magnus (2008). Rektor. Uppgifter hämtade den 6 maj 2008. Telefon 019 216628. Tullängsskolan, Örebro.
- Yström, Gabriella (2008). Vik. Kurator. Uppgifter hämtade den 5 juni 2008. Telefon 019 216114. Tullängsskolan, Örebro.

BILAGOR

BILAGA 1

Intervjuguide

Intervjuguide

Personliga uppgifter:

Kön

Ålder

Årskurs

Skola

Tidigare skola/Ort

RGD/RGH

• Förväntningar och förberedelser

- Skollinjen – *be personen rita den och diskutera kring den*
- Vilka förkunskaper tycker du att eleverna ska ha när de kommer till RGD?
- Vad har påverkat ditt val till RGD/RGH?
- Hur fick du information om RGD/RGH?
- Hur var den informationen?

• Utbildning

- Beskriv vad du gillar och inte gillar med din utbildning
- Vilka krav finns det i din utbildning?
- Beskriv delaktigheten och inflytandet i utbildningen hos er elever?

• Språk

- Hur fungerar kommunikationen i undervisningen?
- Hur fungerar kommunikationen i Boendet och på fritiden?
- Beskriv lärarnas språkkunskaper
- Kommentera språkkunskaperna hos övrig personal (ex. EHT)
- Beskriv lärarnas kunskaper och användande av tekniska hjälpmedel vid lektionerna

• Social miljö

- **Skolans sociala miljö**
  - Matsalens
  - Rasterna
  - Klassrummen
    - klassammansättningen
    - klasstorleken
  - Idrottshallen
  - Umgås RGD:are och RGH:are med varandra? Beskriv relationen.
  - Umgås RGD:are med hörande? Beskriv relationen.

- **Frånvaro**
  - Beskriv hur mycket du skolkar
  - Varför skolkar du?
  - Vilka är konsekvenserna av skolkandet i skolarbetet?
  - Vet dina föräldrar om när du skolkar?
    - Hur reagerar dina föräldrar?
  - Känner boendepersonalen till när du skolkat?
    - Hur reagerar boendepersonalen?
  - Hur skulle du kunna avbryta skolkandet och öka närvaron i skolan?
  - Vilken hjälp skulle du vilja ha?
  - Får du hjälp av skolans kurator/skolsyster?
  - Hur är skolans kurator/skolsyster?
  - Hur mår du?
  - Var brukar du söka hjälp när du mår dåligt?
- **Fester**
  - Festar RGD och RGH på olika sätt? Beskriv
  - Festar RGD och RGH tillsammans?
  - Festar du med hörande?
  - Hur festar ni?
    - var?
    - hur ofta?
    - med alkohol?
    - med droger?
    - med mediciner?
    - blir det mycket?
    - var får ni tag i spriten?
- **Boende och Fritid**
  - Hur bor du?
  - Vad tycker du är positivt om boendet?
  - Vad tycker du är negativt om boendet?
  - Beskriv hur personalen är
  - Beskriv hur grannarna/kompisarna är
  - Vad gör du på fritiden
  - Vad skulle du vilja göra på fritiden?
- **Framtiden**
  - Kommer du att ta studenten?
  - Vad tror du att du kommer att göra efter gymnasiet?
  - Vilka valmöjligheter har du?
  - Har elever på RGD och RGH samma möjligheter att etablera sig i samhället efter gymnasiet när det gäller studier, yrke, familj?
  - Vad är skillnaden mellan RGD/RGH elever och hörande elever?
  - Beskriv din erfarenhet från vad andra "RGD/RGH:are" har sagt om livet efter gymnasiet

BILAGA 2

Informerat samtycke

Informerat samtycke för intervju av delprojektledare för Fältstudie av riksgymnasiet för döva och hörselskadade, RGD/RGH i Örebro.

Hej!

Vem är jag?

Jag heter Maria Norberg. Under 6 månader har jag jobbat med ett projekt som fått den långa titeln "Döva och hörselskadade riksgymnasieelevers upplevelser och erfarenheter av aktiva utstöttningsprocesser respektive inkluderande processer i sin utbildning. En fältstudie". Projektet leddes av Riksförbundet för döva, hörselskadade och språkstörda barn (DHB) i samverkan med Örebro universitet och fem andra organisationer/verksamheter (se bladets sidhuvud). Syftet med projektet var att ta reda på hur döva och hörselskadade ungdomars egna upplevelser och erfarenheter av RGD/RGH ser ut, eftersom sådan information saknas idag. Det fanns inga texter som visar vad eleverna själva tycker om skolan. Arbetet har publicerats i en omfattande rapport. Reaktionerna på rapporten var bland annat att information saknas från de elever som inte är i skolan, dvs. de elever som har frånvaro. Därför är ambitionen nu att träffa dessa frånvaroelever för att höra hur de upplever RGD/RGH.

Vad gör jag?

Mitt arbete innebär att jag nu ska träffa elever som har frånvaro och ta reda på vad dessa elever tycker och tänker om skolan. Träffarna genomförs i mån av möjlighet som intervjuer alternativt som gruppdiskussioner. I den nämnda rapporten finns en kartläggning över hur det är att vara elev på RGD/RGH idag. Jag kommer att titta på hur den kartläggningen stämmer överens med de frånvarande elevernas uppfattning om hur det är att vara elev på RGD/RGH. Elevernas upplevelser och erfarenheter från sina tidigare skolbakgrunder är också relevanta för vårt projekt. Jag vill se om dessa upplevelser och erfarenheter kan påverka dagens skolsituation. Såväl som tiden innan skolan är tiden efter skolan också intressant, jag kommer därför att diskutera framtiden och elevernas tro på den under intervjuerna.

Varför kontaktar jag dig?

Anledningen till att du blir tillfrågad för intervju är att du är elev på RGD/RGH. Dina kontaktuppgifter finns i skolkatalogen. Du, som går på RGD/RGH, är den som är experten. Bara du har dina erfarenheter och dina uppfattningar om hur situationen är för elever som går på RGD/RGH. Du är en viktig tillgång för mitt arbete! Intervjun alternativt diskussionen genomförs vid tillåtelse av dig med videospelning/ljudinspelning. Inga obehöriga kommer att se, höra eller läsa innehållet.

Projektet finansieras
med stöd av

Forskningsledare: Elinor Brunberg (Örebro univ.)	E-post: elinor.brunberg@oru.se	Telefon: 0706057448 (tal, sms)	Adress: DHB Klostergatan 15 703 61 Örebro
Projektledare: Jan Carlsson (DHB) Suzanne Albihn (SDR)	jan_carlsson@dhb.se suzanne.albihn@sdrf.se	0705687951 (tal, sms) 0735323723 (tal, sms)	
Projektmedarbetare: Maria Norberg	maria_norberg@dhb.se	0735018449 (sms, video)	Bildtelefon: dnh@sip.nu

Konfidentialitet

Självklart behandlas all information konfidentiellt, det vill säga att jag varken lämnar ut ditt namn eller andra uppgifter som gör att någon obehörig kan koppla det som nämns i arbetet med dig. Endast vi som ingår i projektgruppen har tillgång till materialet. Vi kommer sedan, utan att det framgår vem som lämnat uppgiften till oss, göra en sammanställning av materialet som presenteras i en rapport.

Frivilligt deltagande

Deltagandet i mitt arbete är frivilligt, och du kan när som helst sluta delta utan att behöva ange skäl för det. Du är välkommen att höra av dig om du har några frågor, mina kontaktuppgifter återfinns längst ner på denna sida. Personuppgiftsansvarig är Örebro universitet. Enlig personuppgiftslagen (PuL) har du rätt att gratis en gång per år få ta del av de uppgifter om dig som hanteras och vid behov få eventuella fel rättade.

Underskrift

Jag godkänner härmed att delprojektledaren Maria intervjuar alternativt diskuterar med mig och använder materialet till sin fältstudie och att andra behöriga personer använder materialet i senare relevanta studier. Jag är medveten om att informationen sköts konfidentiellt och att jag är anonym i fältstudien. Jag är också medveten om att jag närhelst jag vill kan avbryta mitt deltagande.

Namn	Efternamn
_____	_____
E-post	Telefonnummer
_____	_____

Må så gott!

Maria Norberg DHB Delprojektledare, Fältstudie av RGD/RGH	Elinor Brunnberg Docent, Örebro universitet. Projekthandledare, Fältstudie av RGD/RGH
---	---

maria.norberg@dhb.se
0735018449

elinor.brunnberg@bsr.oru.se
0706057448

Projektet finansieras
med stöd av

Forskningsledare: Elinor Brunnberg (Örebro univ.)	E-post: elinor.brunnberg@oru.se	Telefon: 0706057448 (tal, sms)	Adress: DHB Klostergatan 15 703 61 Örebro
Projektledare: Jan Carlsson (DHB) Suzanne Albihn (SDR)	jan.carlsson@dhb.se suzanne.albihn@sdrf.se	0705687951 (tal, sms) 0735323723 (tal, sms)	
Projektmedarbetare: Maria Norberg	maria.norberg@dhb.se	0735018449 (sms, video)	Bildtelefon: dhb@sip.nu

